

of article 96, paragraphs 2, 3, 6 of Article 116, part two of article 124, part one of article 129 of the Constitution of Ukraine, paragraph 5 of part one of Article 4 of the Budget Code of Ukraine, paragraph 2 of part one of article 9 of the Code of administrative procedure of Ukraine in systematic connection with certain provisions of the Constitution of Ukraine (case № 1-11/2012). Available online. In: <http://search.ligazakon.ua.link1>. Consultation date: 01/08/2020.

2. VERKHOVNA RADA OF UKRAINE. 2014. On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons. Law of Ukraine № 1706-VII. № 1. P. 1.

3. BULKO, A.N. 2010. Large dictionary of foreign words. 35 thousand words. Ed. 3rd, corrected, reworked. P. 704. Moscow.

**ПРОТИДІЯ ВЧИНЕННЮ КОРУПЦІЙНИМ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ СЕРЕД ПЕРСОНАЛУ УСТАНОВ
ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ДЕРЖАВНОЇ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Боднарчук О. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри господарського права та процесу
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Завдання нашого часу – наведення порядку, установлення в суспільстві законності, справедливого відношення одне до одного. А корупція – це найбільший ворог усіх змін на краще у нашому суспільстві. Це хвороба, яка дала глибокі метастази, вразивши практично усі державні структури, в тому числі – пенітенціарну службу [1].

Корупція глибоко укорінилася не тільки в економічній та соціально-культурній сферах. Найбільш вражені нею державні органи, які за своїм функціональним призначенням повинні запобігати та протидіяти проявам корупції. Особливого суспільного резонансу набувають корупційні правопорушення вчинені в Державній кримінально-виконавчій службі України. Більшість корупційних правопорушень, здебільшого здійснюють співробітники пенітенціарної системи, які можуть проносити заборонені предмети, використовуючи своє службове становище, нехтуючи принципами моралі і права. Такі факти корупції негативно впливають на ефективність діяльності самої системи, сприяють зростанню пенітенціарної злочинності, підривають репутацію і зни-

жують довіру до її діяльності. Суспільна небезпека цих правопорушень полягає в тому, що вони вчиняються тими посадовими особами, на яких лежить обов'язок дотримання закону [2, с. 6].

Доцільно зазначити, що у виправних установах України, з одного боку, об'єктивно складається сприятлива ситуація для вчинення корупційних правопорушень, проступків і заступництва або потурання та їх приховування, а з іншого – є готовий брати участь у цій корупції спецконтингент засуджених, з їх протиправними поглядами і переконаннями, що сприяли вчиненню ними злочинів [2, с. 65].

На думку М.М. Чичуги, «... основними факторами, які впливають на ефективність професійної діяльності працівників установ виконання покарань є: контингент засуджених, ізоляція умов професійної діяльності, професійна некомпетентність персоналу. Вони є небезпечними для здоров'я і життя працівників, можуть призвести до порушення трудової дисципліни, вчинення злочинів, виникнення негативних психічних станів» [3, с. 474–475].

За даними Всеукраїнської громадської організації «Пенітенціарна асоціація України», що надійшли за запитом від міністерства юстиції, станом на 31 жовтня 2019 р.: розпочато 79 кримінальних проваджень, щодо персоналу кримінально виконавчої служби. Більшість цих проваджень розпочато за ст. 309, 307 Кримінального кодексу України (КК), з них за ст. 309 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту» – 25, ст. 307 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» – 20. Що стосується злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг за ст. 364 КК (ч. 1) – 2, ст. 365 КК (ч. 1, ч. 2, ч. 3) – 3, ст. 366 КК (ч. 2) – 1, ст. 367 КК (ч. 2) – 1, ст. 368 КК (ч. 3) – 15, ст. 368 КК (ч. 1, ч. 2) – 2. За ст. 190 «Шахрайство» – 1, ст. 191. «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем» – 3. Осіб, притягнутих судом до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, за період з 01.02.2018 р. по 15.11.2019 р., за 2018 – 18 осіб, 2019 – 16 осіб [4, с. 34].

І.М. Копотун підкреслює: «... інколи ефективну та успішну роботу установ виконання покарань можуть зводити нанівець вчинені правопорушення, серед яких найбільш поширеними є ті, що пов'язані із проникненням заборонених речей та предметів в установи виконання покарань, їх обігом та недозволених зв'язків персоналу із засудженими» [5, с. 396].

Необхідно зазначити, що у юридичній літературі серед основних причин корупції в пенітенціарній системі виокремлюють такі: низька заробітна плата; відсутність належного контролю з боку органів, що

наглядають за діяльністю пенітенціарної системи та органів власної безпеки; відсутність належного рівня правової свідомості у значній частини громадян; низький рівень матеріально-технічного забезпечення пенітенціарної системи; вплив злочинного середовища, представники якого постійно намагаються перетягнути на свою сторону співробітників пенітенціарної системи для отримання від них попереджувальної інформації та ін. [2, с. 83].

Василик В.В. стверджує, що ефективна протидія цьому негативному явищу потребує системного підходу з боку керівництва служби, чітко визначених пріоритетів та належного забезпечення. Ігнорування хоча б однієї з цих складових суттєво знижує ефективність антикорупційної діяльності в органах і установах виконання покарань [6, с. 56].

Отже, основними пріоритетними напрямками протидії, спрямованими на усунення причин, що призводять до вчинення корупційних правопорушень, мають бути:

- 1) постійний аналіз стану дотримання антикорупційного законодавства, звітування підрозділів установ виконання покарань про вчинені співробітниками органів, установ та слідчих ізоляторів, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, корупційні та правопорушення, пов'язані з корупцією та інші зловживання;
- 2) розробка пропозицій щодо проведення антикорупційних організаційних заходів у кадровій політиці: постійний контроль за виконанням службових обов'язків; жорсткий відбір кандидатів на службу та навчання у відомчі навчальні заклади; використання поліграфа для якісного відбору кандидатів на службу та проведення службових розслідувань; забезпечення перепідготовки кадрів; своєчасна посадова ротація кадрів тощо;
- 3) своєчасне та об'єктивне реагування на порушення дисципліни та недотримання положень Кодексу етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України;
- 4) створення каналів отримання від громадян, ув'язнених, засуджених інформації про корупційні правопорушення, вчинені співробітниками органів, установ та слідчих ізоляторів, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України;
- 5) своєчасне реагування на скарги, сигнали та повідомлення про можливі випадки корупційних правопорушень в органах, установах та слідчих ізоляторах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України;
- 6) забезпечення гідного матеріального становища та нормальних житлових умов, побутової інфраструктури співробітників пенітенціарної системи;
- 7) запровадження стимулюючих норм до антикорупційної службової поведінки співробітників заохоченням за повідомлення про факт вчинення корупційного правопорушення або іншим чином, що сприяють протидії корупції [2, с. 122].

Література:

1. Синчук В. З корупцією у пенітенціарній системі буде боротися міжвідомча робоча група. URL: https://khar.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=140321&fp=4410&s=print (дата звернення : 04.10.2021).

2. Боднарчук О. Г. Адміністративно-правові засади протидії корупції у Державній кримінально-виконавчій службі України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Боднарчук Олег Григорович. Ірпінь, 2016. 560 с.

3. Чичуга М. М. Вплив соціально-психологічних факторів на ефективність професійної діяльності співробітників установ виконання покарань. Державна пенітенціарна служба України : історія, сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженої Указом Президента України від 8 листопада 2012 року № 631 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28–29 берез. 2013 р.). К. : Державна пенітенціарна служба України. 2013. С. 473–475.

4. Василик В. В. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. 264 с., С. 34–38.

5. Копотун І. М. Правові, організаційні та спеціально-кримінологічні заходи запобігання правопорушенням, пов'язаним із проникненням заборонених предметів до установ виконання покарань, та недозволеним (неслужбовим) зв'язкам персоналу із засудженими : Державна пенітенціарна служба України : історія, сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженої Указом Президента України від 8 листопада 2012 року № 631 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28–29 берез. 2013 р.). К. : Державна пенітенціарна служба України, 2013. С. 396–399.

6. Василик В. В. Запобігання вчиненню корупційних злочинів серед персоналу установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2020 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. 300 с., С. 52–57.